

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 7 juni 2005

T 4824-03

KLAGANDE

1. Mirabelle AS, 979 966 148, Postboks 1230 Vika,
N-0110 Oslo, Norge
2. Peculium AS, 952 862 987, samma adress

Ombud för 1 och 2: advokaten JK

MOTPART

Aktiebolag Charterrederiet Palmblad & Larsson, 556571-5256,
Vasseurs väg 20, 182 35 Danderyd

Ombud: advokaten JG

SAKEN

Lösen enligt godtrosförvärvslagen

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd. 7, dom den 13 november 2003 i mål T 10301-02

DOMSLUT

Högsta domstolen avslår överklagandet.

Mirabelle AS förpliktas att till Aktiebolag Charterrederiet Palmblad & Larsson utge ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen med nittiofemtusen (95.000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Mirabelle AS har yrkat att Högsta domstolen, med ändring av hovrättens dom, fastställer tingsrättens dom, att Mirabelle skall befrias från skyldigheten att ersätta Aktiebolag Charterrederiet Palmblad & Larsson för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt att Charterrederiet skall förpliktas ersätta Mirabelle för rättegångskostnader där.

Peculium AS har yrkat att Högsta domstolen, vid bifall till Mirabelles överklagande, befriar bolaget från betalningsansvar för rättegångskostnad.

Charterrederiet har bestritt ändring.

Mirabelle och Charterrederiet har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

DOMSKÄL

Sedan Peculium (vars rättigheter övergått till Mirabelle) förvärvat den i målet aktuella båten, men innan förvärvet blivit sakrättsligt skyddat, utmättes båten för säljarens skatteskulder. Båten såldes därefter på exekutiv auktion, varvid

den ropades in av Charterrederiet. Frågan i målet gäller om Mirabelle – som har gjort gällande att det föreligger en dubbelöverlåtelse på vilken lagen (1986:796) om godtrosvärv av lösöre är tillämplig – har rätt att få ut båten från Charterrederiet mot lösen.

Vid bedömningen av denna fråga aktualiseras tolkningen och tillämpningen av 14 kap. 1 och 2 §§ utsökningsbalken och hur dessa regler förhåller sig till den allmänna sakrätten. Det kan här inledningsvis erinras om att det s.k. sakrättskyddet omfattar dels ett omsättningsskydd, som avser förhållandet till konkurrerande förvärvare av samma sak (andra singularsuccessorer), dels ett borgenärsskydd, som avser förhållandet till bl.a. säljarens utmätnings- och konkursborgenärer. Bestämmelsen i 1 § kan sägas i första hand anknyta till omsättningsskyddet och bestämmelsen i 2 § till borgenärsskyddet.

Enligt 14 kap. 1 § utsökningsbalken ger exekutiv försäljning köparen samma rätt till den sålda egendomen som frivillig försäljning, om annat inte följer av vad som sägs i kapitlet i övrigt. Bestämmelsen syftar på det fallet att egendom som tillhör någon annan än gäldenären (tredje man) utmätts för gäldenärens skulder och sålts exekutivt, t.ex. på exekutiv auktion. Principen är att den exekutiva försäljningen inte ger köparen vare sig bättre eller sämre rätt än en frivillig försäljning skulle ha gjort. Det innebär bl.a. att exekutivköparen kan göra ett godtrosvärv enligt reglerna i lagen om godtrosvärv. I sådant fall är tredje man berättigad att få ut egendomen mot lösen. Lagen om godtrosvärv är även tillämplig på dubbelöverlåtelse där konkurrensen står mellan två förvärvare av vilka den förste endast kan åberopa ett obligationsrättsligt giltigt förvärv medan den andre fått egendomen i sin besittning.

Utgångspunkten för bestämmelsen i 14 kap. 1 § utsökningsbalken, som sålunda gäller förhållandet mellan olika förvärvare av egendomen, är att den rätt som

tredje man gör gällande i och för sig åtnjuter skydd mot utmätningsskyddens borgenärer. Den situation som föreligger om detta inte skulle vara fallet regleras i 2 §. I den bestämmelsen anges att när utmätning av viss egendom ger företräde framför överlåtelse av egendomen, så gäller det till förmån även för den som förvärvar egendomen vid exekutiv försäljning.

I 14 kap. 2 § utsökningsbalken erinras således först om en grundläggande sakrättslig princip angående borgenärsskydd. Innebörden av att ett förvärv inte har uppnått sådant skydd är bl.a. att egendomen kan utmätas för säljarens skulder. Reglerna om borgenärsskydd leder alltså till att utmätningsskyddens borgenären har företräde framför en tredje man som gör anspråk på äganderätt men endast kan åberopa ett obligationsrättsligt giltigt förvärv. I bestämmelsen anges vidare att den som köper egendomen vid den exekutiva försäljningen övertar den rätt som utmätningsskyddens borgenären hade. Detta innebär att också exekutivköparen har företräde till egendomen framför tredje mannen. God tro krävs inte och lagen om godtrosvärv är överhuvudtaget inte tillämplig. Någon lösenrätt enligt denna lag föreligger således inte. Inte heller finns det anledning att i rättspraxis införa en helt ny princip om lösenrätt vid bristande borgenärsskydd. Därvid är bl.a. att beakta de särskilda regler om ersättning som finns i utsökningsbalken, se 14 kap. 5 §.

Såvitt avser den situation som är aktuell i förevarande mål innebär det anförda, att den utmätning av båten som har gjorts för säljarens skulder och det förvärv som har skett vid den därpå följande exekutiva försäljningen har företräde, i enlighet med allmänna sakrättsliga regler och vad som sägs i 14 kap. 2 § utsökningsbalken, framför den endast obligationsrättsligt verksamma överlåtelse som Mirabelle kan åberopa sig på, att lagen om godtrosvärv saknar tillämpning i detta fall och att det inte finns någon grund för en lösenrätt.

Överklagandet skall därför avslås.

Vid denna utgång skall Mirabelle förpliktas att ersätta Charterrederiet för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Lennander (referent), Victor, Blomstrand och Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Katarina Eriksson